

Harc Tikritért: fordulópont az Iszlám Állam elleni harcban?

10.17047/HADTUD.2015.25.E.173

Rezümé

Az Iszlám Állam Irakban és Shamban (angolul: Islamic State in Iraq and Sham, rövidítve: ISIS) nem hasonlít semmilyen más jelenleg ismert terrorista csoporthoz. Az ISIS vezetőjének 2014. júniusi bejelentése után egy új állam született a Közel-Keleten, az iraki és a szír polgárháborúban, az Iszlám Állam. A vallási fanatizmus és katonai bátorság, tudás és tapasztalat ötvözésével a frissen kikiáltott kalifátus fenyegetést jelent a térség fennálló politikai viszonyaira. Brutális harcászati szintű eljárásaik – beleértve a tömeges gyilkosságokat, hadifogyók és újságírók lefejezését – félelmet és felháborodást váltottak ki szerte a világban. Honnan jöttek, és mik a szándékaik? Milyen hatékonysággal rendelkezik az Iszlám Állam a közszolgáltatások biztosítása területén? Tikrit iraki erők általi visszafoglalásának fényében kérdés, hogy milyen valós katonai képességekkel rendelkezik Irak, hogy visszaszerezze az Iszlám Állam által elfoglalt területeit. A jelen tanulmány ezen kérdésekre igyekszik válaszokat adni.

Kulcsszavak

Iszlám Állam; terrorizmus; gyenge állam; vahabizmus; síita milíciák; aszimmetrikus hadviselés.

Tomolya, János–Padányi, József

Battle for Tikrit: A turning point in the fight against the Islamic State?

Abstract

Islamic State in Iraq and Sham (ISIS) is unlike any other terrorist group in recent memory. After the declaration of leader of ISIS in June 2014, a new state was born in the Middle East, the Islamic State. By combining religious fanaticism and military prowess, skill and expertise in the asymmetric warfare, the new self-declared caliphate poses a threat to the political status quo of the whole region. Its brutal tactics – including mass killings, as well as the beheadings of prisoners of war and journalists – have sparked fear and outrage across the world. Where did it come from, and what are its intentions? What is the effectiveness of Islamic State in the field of providing basic public services? In light of re-capture of Tikrit by Iraqi forces, what are the real military capabilities of Iraq to fight back his occupied territories from Islamic State? Current essay is trying to give answers to those questions.

Key words

Islamic State; terrorism; weak state; Wahhabism; Shita militias; asymmetric warfare.

A világ civilizált országai nem fogadják el az Iszlám Államot, azt az erőszakot és rendkívüli brutalitást, amelyet az Iszlám Államot létrehozó terroristák alkalmaznak.

Az Iszlám Állam ellen harcoló, az Egyesült Államok által vezetett politikai és katonai koalíció országai között, amelynek 62 ország tagja, Magyarország is megtalálható. 2015. április 14-én megszületett a politikai döntés arról, hogy hazánk 150 katonát küld az Iszlám Állam elleni fellépéshez az iraki Erbílbe. Mindezek fényében fontos megértenünk azt, hogy kik és hogyan hozták létre az Iszlám Államot.

Az iraki hadsereg, amely szégyenletes módon leszerepelt Moszul tavaly nyári elfoglalása, valamint a terrorista erők iraki fővárosig történő előrenyomulása során, nagyon erős iráni támogatással indított rohamot Tikrit visszafoglalására. 2015.

március elsején kezdték meg a város visszafoglalását célzó műveleteket és az iraki kormány április 2-án a várost elfoglaltak minősítette.

Mennyiben tekinthető ez a kétségtelen harcászati katonai siker „ragyogó katonai győzelemnek”? Az iraki kormány többször is a Moszul visszafoglalására indítandó katonai művelet tesztjének nevezte a Tikrit elleni offenzívát. Mennyiben tekinthető ez a győzelem sikeres tesztnek és mennyire felkészültek az iraki fegyveres erők Moszul visszafoglalására?

A tanulmány az Iszlám Állam kialakulásának rövid történeti áttekintése után azt kutatja, hogy ez az államalakulat mennyire tekinthető valódi államnak, mennyire képes az állam funkcióit ellátni, mennyire képes hatékonyan működni? A továbbiakban, az Iszlám Állam fegyveres erőinek jellemzésével, a tanulmány felvázolja a *kvázi terrorista* államformátum katonai képességeit. A tanulmány harmadik része a Tikrit ellen folytatott támadó művelet rövid ismertetésével és tanulságaival foglalkozik, következtetéseket vonva le a beharangozott, Moszul visszafoglalását célzó iraki tervekkel kapcsolatban.

Az Iszlám Állam

Létrejötte

Az Iszlám Állam kikiáltása, katonai sikerei, és viszonylagosan jelentős helyi támogatottsága villámcsapásként hatott a nyugati közvéleményre, miközben a Közel-Kelet viszonyait jobban ismerő szakértőknek és az aktuális folyamatokat ismerőknek ez nem jelentett meglepetést. Az Iszlám Állam létrejöttének közvetlen gyökerei egyes források szerint 1999-ig,¹ míg mások szerint 2002-ig nyúlnak vissza.² Mindkét időpont Abu Muszab al-Zarkavi, egy jordániai születésű terrorista nevével köthető össze, aki a Tawhid wa al-Jihad nevű szervezetet a fenti időpontok szerint alapította meg.

Zarkavi – sok más terroristához hasonlóan – nem a saját, valódi nevét használta, ugyanis a valódi neve Ahmad Fadeel al-Nazal al-Khalayleh. Huszonhárom éves korában, 1989-ben ment először Afganisztánba, ahol – sok más, jelenlegi terroristával együtt – a szovjetek elleni harcban kívánt részt venni. Az iszlám vahabita, fundamentalista tanait valló Zarkavi ezután vált az iszlám kalifátus létrehozásának megszállott harcosává.

Ismeretes, hogy bár a vahabizmus összességében kisebbségi helyzetben van az iszlám világban, mégis nagy a befolyása a különböző radikális mozgalmakra az egész Közel-Keleten, sőt Afrikában is.³ Szélsőséges formája, az ún. neo-vahabizmus, ma a fő forrása az iszlám szélsőséges erőszaknak a világon, egyben ultraradikális formájában markánsan képviseli az iszlámot.

Zarkavi Afganisztánban találkozott bin Ladennel is, aki az al-Kaidához való csatlakozásra, valamint az Egyesült Államok, Izrael és a szaúdi uralkodócsalád elleni

---

¹ Aaron Y. Zelin: The War between ISIS and al-Qaeda for Supremacy of the Global Jihadist Movement. The Washington Institute for Near East Policy, Number 20, June 2014. Letöltve a <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-war-between-isis-and-al-qaeda-for-supremacy-of-the-global-jihadist> honlapról 2015. március 30-án.

² Joel Gibson: Current terrorist threat from IS, 15 March 2015. Letöltve a <https://prezi.com/lo20m-sgsydh/current-terrorist-threat-from-is/> honlapról 2015 március 30-án.

³ Besenyő János: A nemzetközi terrorizmus veszélye Észak-Afrikában. Új Honvédségi Szemle 2007/12. 41–50. oldal.

harca buzdította. Annak ellenére, hogy mindketten vahabita tanokat vallottak, már ekkor látszottak az ideológiai különbségek is a két terrorista között. Az Iszlám Kalifátus létrehozása, a globális dzsihád és a muszlimok elleni fellépés tekintetében meglévő véleménykülönbséget vélhetően a származásbeli és iskolázottság tekintetében meglévő különbségeik is okozhatták.⁴ Zarkavi először a kalifátust kívánta létrehozni és csak ezután fordult volna a Nyugat ellen, míg bin Laden a kalifátust a Nyugattal való leszámolás utáni időszakra tervezte.

Zarkavi a talibán rezsim jóváhagyásával 2002-ben az afganisztáni Haratban terrorista bázist hozott létre. Annak ellenére, hogy bin Ladentől jelentős pénzügyi támogatást kapott, meglehetősen önállóan tevékenykedett, saját dzsihádista hálózatot szervezett. Hamarosan áttelepült Irakba, ahol szervezetével számos terrortámadást, öngyilkos merényletet hajtott végre. Hírhedtté a túszok lefejezésével vált, melyek közül többet személyesen hajtott végre. Ezen rémtettei és más terrorista cselekmények miatt az Egyesült Államok az őt legjobban keresett terrorista között tartotta számon, a fejére kitűzött vérdíj 25 millió dollár volt.⁵ 2004-ben létrehozta az al-Kaida iraki szervezetét. 2006-ban bekövetkezett likvidálásáig hihetetlen brutalitása és muzulmánok elleni támadásai miatt még az al-Kaida vezetése is kritizálta.

Halála után a szervezete az *Iszlám Állam Irakban* nevet vette fel. 2010-ben Abu Bakr al-Baghdadi (valódi nevén: Ibrahim Awad Ibrahim al-Badri) lett a szervezet vezetője, aki újjáépítette a szervezet addigra erősen leépült képességeit. 2013-ban figyelme Szíria felé fordult, ahol az általa gyűlölt és hitetlennek tartott alavita rezsim ellen tört ki fegyveres felkelés.

Szíriában – Líbiához hasonlóan – az „Arab Tavasz” eseményei elhúzódó polgárháborús viszonyokat teremtettek.⁶ A központi kormányzat meggyengült, de a felkelők nem tudták az Asszad-rezsimet megdönteni, sem a kormányzat nem volt képes a felkelőkkel leszámolni, így patthelyzet alakult ki. Ebbe a hatalmi űrbe talált betörési lehetőséget az Iszlám Állam.⁷

Szíriában az al-Kaida-kötődésű *al-Nushra Front* nevű terrorista szervezetbe az Iszlám Állam Irakban számos harcosa lépett be és a segítségükkel al-Baghdadi nagy befolyásra tett szert, még ha a vezetést nem is sikerült átvennie. 2013 áprilisában al-Baghdadi bejelentette a két szervezet egyesülését. Az al-Nushra jelentős erői csatlakoztak al-Baghdadihoz, aki a szervezetét *Iszlám Állam Irakban és Levantban* nevezte át (Islamic State in Iraq and Levant – ISIL).

2013 júniusától a szervezetet egyre gyakrabban említik „Iszlám Állam Irakban és Shamban” néven (The Islamic State of Iraq and Sham – ISIS). A fenti elnevezések tartalmaznak az európai kultúra számára kevésbé ismert földrajzi

---

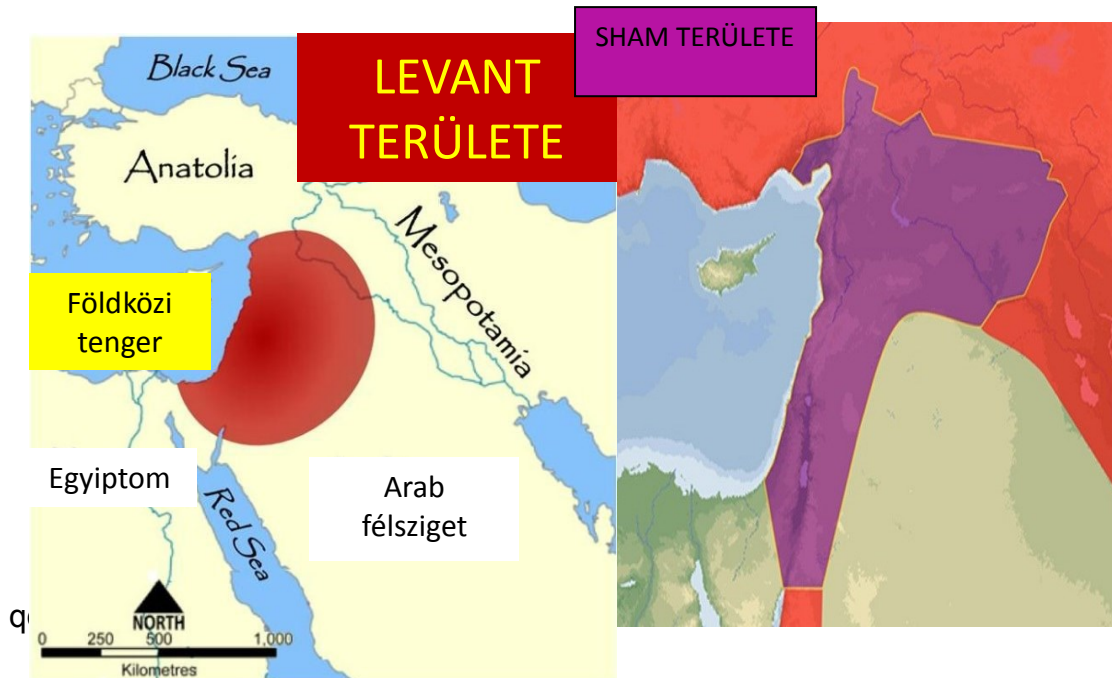
⁴ Aaron Y. Zelin: The War between ISIS and al-Qaeda for Supremacy of the Global Jihadist Movement. The Washington Institute for Near East Policy, Number 20, June 2014. Letöltve a <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-war-between-isis-and-al-qaeda-for-supremacy-of-the-global-jihadist> honlapról 2015. március 30-án.

⁵ Lee Hudson Teslik: Profile: Abu Muszab al- Zarkawi. June 8, 2006. Council on Foreign Relations Back-grounder. Letöltve a <http://www.cfr.org/iraq/profile-abu-musab-al-zarqawi/p9866> honlapról 2015. március 30-án.

⁶ Az „Arab Tavasz” nem csak Szíriában vezetett a fennálló rendszer bukásához, de Tunéziában, Líbiában, Egyiptomban is, valamint több arab államban vezetett bizonytalanságokhoz, biztonsági kihívásokhoz. (Erről bővebben: Besenyő János: Can the „Arab Spring” present a real threat to Europe? Strategic Impact No. 50., 1/2014, pp. 32-44, <http://www.scribd.com/doc/241476196/Can-the-Arab-Spring-present-a-real-threat-to-Europe> honlapról 2015. március 20-án.)

⁷ Dr. Bordás Mária: Arab Tavasz vagy iszlám tél? A közel-keleti és észak-afrikai események hatása Európa biztonságára. Honvédségi Szemle, 2015/1. 59-60. o.

elnevezéseket: Levant és Sham, amelyek között jelentős területi átfedés tapasztalható. Ezek helyzetét mutatja a következő ábra.

1. ábra:

Levant és Sham területe

(Forrás: J. E. Dyer: Newly declared caliphate: „Why it's 'ISIS' [not ISIL] – 'Iraq and al-Sham' [not Syria]” Liberty, June 30, 2014.

Letöltve a <http://libertyunyielding.com/2014/06/30/newly-declared-caliphate-isis-isil-iraq-al-sham-syria/> honlapról 2015. március 30-n)

2013. december végén az ISIS vezetése a figyelmét újra Irakra fordította, és kihasználta a síita vezetésű kormány és a szunnita kisebbség fegyveres ellenállásba torkolló viszályát. Ebben az elmérgesedő helyzetben az erős állam és az állam demokratikus berendezkedésének bizonyos ellentétei mellett a régi, vallási alapú bizalmatlanság és megosztottság problémája, valamint problémákat kezelni tudó közigazgatási kultúra és intézményrendszer gyengesége, esetenkénti hiánya játszott szerepet. Ugyanis mind a mai napig demokratikus hagyományokról nem beszélhetünk Irak esetében.

A 2010–14 között regnáló al-Maliki-kormány nyilvánvaló hibákat követett el a szunniták jogainak biztosítása tekintetében. Az is nyilvánvaló, hogy mint alelnök, kormányfő és az Iszlám Dawa Párt vezetője túlzott hatalommal rendelkezett.⁸ Ha mindehhez hozzátesszük, hogy al-Malikit a Szaddam-korszakban halálra ítélték, amit aztán 24 év börtönre változtattak, és hogy fegyveresen harcolt a Szaddam-ellenes gerillák soraiban, akkor láthatjuk, hogy az iraki állami berendezkedés távolról sem volt a fejlett nyugati demokráciákhoz hasonlatos, és a kormányfő személyes életútja is előrevetítette a szunniták háttérbe szorításának lehetőségét.

Az arab világban mind a mai napig jelen van a törzsi tagozódás, így erősen kérdéses a demokratikus berendezkedés megvalósítása. Hasonló jelenségekkel és

⁸ Jay Solomon and Carol E. Lee: U.S. Signals Iraq's Maliki Should Go. Wall Street Journal Online, June 19, 2014, letöltve a <http://www.wsj.com/articles/u-s-signals-1403137521> honlapról 2015. március 30-án.

következményekkel találkozhatunk Észak-Afrikában, amire a legjobb példa a Kadhafi-rezim bukását követő, kaotikus állapotban vergődő Líbia.⁹ Ezeket a körülményeket kihasználva, több helyi törzs segítségével az ISIS-erők elfoglalták a szunnita ellenállás szimbólumának számító Faludzsát, 2014 júniusában pedig a 15 000 fős helyőrséggel rendelkező Moszult a jóval kisebb létszámmal rendelkező ISIS-támadók. A Moszulból szégyenletesen megfutamodó iraki erők nem voltak képesek ellenállni máshol sem, és felrémlt annak a lehetősége, hogy a szinte megállíthatatlanul előretörő terroristák elfoglalják Bagdadot.

2014. június 30-án Abu Bakr al-Baghdadi rádióüzenetben és a világhálón jelentette be a kalifátus létrehozását, magát Ibrahim kalifa néven az Iszlám Állam vezetőjeként nevezte meg. Az azóta eltelt időben egy sor terrorista szervezet fogadott hűséget al-Baghdadinak.

Jellemzése

Az Iszlám Állam egy de facto létező, állami funkciókat is ellátó szerveződés, ugyanakkor egy terrorista szervezet. A tanulmány korábbi részeiben láthattuk, hogy az al-Kaida-ból kinövő terrorista szervezet többszöri átalakulással, más szervezetek elemeinek magába integrálásával és a szunnita fegyveres felkelés erőivel való szövetsége révén volt képes saját állami formációjának kikiáltására.

Az Iszlám Állam célja a világkalifátus létrehozása. Ideológiai alapját és létrehozásának fő okát a vallási fanatizmusban kell keresnünk. Pontosabban az iszlám amúgy is radikális változatainak, a vahabizmusnak és a szalafizmusnak (amelyek nem szinonimák, nem is egy időben és helyen keletkeztek) extrém, szélsőséges módon való értelmezésében lehet az ideológiai gyökereket megtalálni.¹⁰

Az iszlám kalifátus eszméje az al-Kaida esetében mind bin Laden, mind utódja, Ajman al-Zavahiri és az al-Kaida fő ideológusa, Abu Muhamad al-Makdiszi esetében is elérendő cél – ugyanakkor ezt a célt csak a távolabbi jövőben látják megvalósíthatónak. Az említett eszmerendszerek az apokalipszis eljövételét vetítik előre, amelynek eredményeként – hitük szerint – létrejön az iszlám kalifátus. Az apokalipszis – csakúgy, mint a keresztény hitben – a JÓ és a GONOSZ világméretű összecsapásáról szól, a világ sorsa egy hatalmas csatában dől majd el, Jézus (nem tévedés) lesz az, aki visszatér a Földre és győzelemre vezeti a muzulmánokat.

Az Iszlám Állam különösen erős brutalitása is ezt a középkori eszmerendszert tükrözi vissza.¹¹ Az iszlám szunnita ágának, ahová a vahabita és szalafita áramlatok is tartoznak, nincs az iszlám síita ágára is jellemző egyháza, tehát a Korán előírásai szabadon értelmezhetőek. A szélsőséges tanokat hirdetőik képesek a sokszor írástudatlanok és főleg a fiatalok között terjeszteni radikális eszméiket. Így fordulhat elő, hogy a Korán betű szerinti követésével – amelynek szövege a középkor elején született, és valóban tartalmaz kézlevágásos büntetést, megkövezést és keresztre feszítést – és annak gyakorlati alkalmazásával találkozhatunk az Iszlám Állam esetében.

---

⁹ M. Bordas: Problems of State Efficiency and Terrorism in North Africa. Journal of US-China Public Administration, 12. (2) 2015.

¹⁰ Maria Bordas: Raison d'etre of terrorism and Islam radicalism in North African region: similarities and differences. Hadtudományi Szemle 2014. 7:(4) pp. 83–95.

¹¹ Karen Armstrong: Wahhabism to ISIS: how Saudi Arabia exported the main source of global terrorism? New Statesman, 27 November, 2014. Letöltve a <http://www.newstatesman.com/world-affairs/2014/11/wahhabism-isis-how-saudi-arabia-exported-main-source-global-terrorism> honlapról 2014. március 30-án.

Az Iszlám Állam szimbólum-rendszere is a középkori kalifátus jelképrendszeréből merít. Az Iszlám Állam zászlaja meglehetősen hírhedt lett az utóbbi időben, hátterét a Mohamed prófétának tulajdonított, fekete zászló képezi.

2. ábra
Az Iszlám Állam zászlaja

A zászlón egy mondat, valamint Mohamed pecsétjének egyszerűsített képe található. A pecsétet szimbolizáló ábrán három szó olvasható fentről lefelé: Allah, Mohamed, próféta. A régies írásjegyekkel írt mondat legelfogadottabb fordítása: Egy az Isten Allah, és Mohamed az ő profétája. Az Iszlám Állam rendelkezik címerrel, himnusszal és az államra jellemző mottóval (Megmaradni és Terjeszkedni), amely utóbbi valóban jellemzője a terrorista államnak.

Az Iszlám Állam jelenleg – amennyiben csak a lakott területeket vesszük figyelembe – mintegy 91 000 km² területet ellenőriz, amennyiben a sivatagos, lakatlan területeket is beszámítjuk, akkor mintegy 210 000 km²-nyi terület (Nagy-Britanniának megfelelő terület) felett gyakorol hatalmat.

Az állam fogalmát Max Weber A politika, mint hivatás című munkájában az alábbiak szerint határozza meg:¹² „Az állam az a szervezet, amely rendelkezik „a fizikai erő legitim használatának monopóliumával egy adott területen belül, amely tartalmazhatja a fegyveres erőket, társadalmi szolgáltatásokat, állami bürokráciát, bíróságokat és a rendőrséget.” Más szavakkal fogalmazva: Az állam olyan szervezet, amely főhatalmat gyakorol egy meghatározott területen élő népesség fölött, lényeges sajátossága, hogy rendelkezik a kényszer monopóliumával, minek folytán az adott területen élő lakosság felett legitim (jogos, törvényes) erőszakot alkalmazhat.

A fentieknek megfelelően az Iszlám Állam rendelkezik az erőszak, a kényszer alkalmazásának monopóliumával egy meghatározott terület felett. Van saját közhatalmi rendszere. A sharia kíméletlen alkalmazásával létezik egyfajta törvényi keret, amelyek között a társadalom működéhet, van a társadalomtól elkülönült intézményrendszere. Kétségtelenül megvalósul a belső szuverenitás, azaz az általa birtokolt területen feltétlen hatalomgyakorló monopóliumot élvez, és külpolitikailag is független, még ha a határai nem minden esetben egyértelműek is.

Ugyanakkor a legitimitás tekintetében az Iszlám Államnak hatalmas hiányosságai vannak. A belső legitimitás tekintetében erőszakkal elfoglalt területekről van szó még akkor is, ha sok esetben a szunnita lakosság támogatta őket. Másrészt két legitim államtól szakítottak el területet, Szíriától és Iraktól. Ez a két állam nem

¹² Max Weber: A politika, mint hivatás. Eötvös Lóránd Tudományegyetem kiadványa. 1989. ISBN: 9635212046, 5–16. o.

ismerte el területei elvesztését, másrészt az Iszlám Állam által birtokolt területeken az ott élők referendummal vagy más módon nem ismerték el, vagy erősítették meg az Iszlám Állam fennhatóságát. Továbbá a világ egyetlen országa sem ismerte el az Iszlám Államot, tehát se belső se külső legitimitásról nem beszélhetünk. A jogi legitimitást vallással igyekeznek pótolni, bejelentették, hogy a kalifa Mohamed leszármazottja, tehát minden muszlimnak legitimnek kell elfogadnia.

A következőkben vizsgáljuk meg az Iszlám Állam hatékonyságát. Ahhoz, hogy egy állam hatékony legyen, meglehetősen széles palettán lévő funkciókat kell magas szinten ellátnia. Ide tartozik többek között a törvényesség, az adminisztratív ellenőrzés és az állampolgári jogok gyakorlásának biztosítása. A tanulmányban az állam alapvető funkciói közül öt, megítélésünk szerint kiemelkedően fontos kategóriát vettünk górcső alá:

- Az adók beszedése.
- Az állampolgárság szabályozása.
- A külső és belső biztonság kérdése.
- A szociális szolgáltatások nyújtása.
- A gazdasági növekedés biztosítása.

Az adóztatás tekintetében az Iszlám Állam meglehetősen jól teljesít, hiszen – összehasonlítva a korábban hatalmat gyakorló szír vagy iraki adókkal – sokszor kevesebbet kér, amivel sikerül a helyi lakosság egy jelentős részének szimpátiáját megszerezni. Ugyanakkor az általuk hitetlennek tartott lakosság tekintetében, az életük megkímélése fejében, nagyon magas adókat vetnek ki. Ezen felül működtetik az ún. *zakať* rendszert, ami egyfajta vallási adóként, önkéntes hozzájárulásként tovább növeli bevételeiket.

Az Iszlám Állam bevételeinek zömét az olajbevételek adják, mintegy napi 2 millió dollár értékben.¹³ Ezen felül, sajnos, jelentős bevételi forrás az emberrablások váltságdíjaiból származó bevétel, mintegy évi 20 millió dollár értékben. A zakaton felül egyre aktívabban alkalmazzák a védelmi adókat és a használati díjakat, ezeknek becsült havi értéke mintegy 12 millió dollár.

Az állampolgárság meghatározása és szabályozása tekintetében a sikeres államok általában nagyon jelentős erőfeszítéseket tesznek. A személyi egyedi azonosítás tekintetében a hangzatos kijelentéseken kívül (ti. minden igazi muszlim a kalifátus része és köteles a kalifának engedelmessé válni), belső szabályozók és személyi azonosító okmányok készítéséről, a lakosság nyilvántartásba vételéről nincs információ. Az útlevél kiadása is inkább propaganda célokat szolgál, hiszen nincs arról tudomásunk, hogy bárki is ilyen dokumentummal kívánt volna valahová belépni, vízumért folyamodni.¹⁴

Az egyik jelentős funkciója egy államnak a nemzetközi kapcsolatok menedzselése és a biztonság garantálása a külső fenyegetésekkel szemben. Ezen a területen az Iszlám Állam azzal, hogy gyakorlatilag tagadja a jelenlegi nemzetközi

---

¹³ Avaneesh Pandey: US Targets Islamic State Group's Oil Revenues. Threatens To Impose Sanctions On Buyers Of ISIS Oil Oct. 24, 2014. International Business Times. Letöltve a <http://www.ibtimes.com/us-targets-islamic-state-groups-oil-revenues-threatens-impose-sanctions-buyers-isis-oil-1712018> honlapról 2015 március 30-án.

¹⁴ John Hall: Anything to declare? ISIS launches passport holders for the international terrorist as part of its campaign of 'psychological warfare'. Daily Mail Online, 12 August, 2014. Letöltve a <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2722637/Anything-declare-ISIS-launches-passport-holders-international-terrorist.html> honlapról 2015. március 30-án.

politikai rendszert, elutasít mindennemű együttműködést a nemzetközi politikai aréna szereplőivel, és azzal, hogy deklaráltan globális méretű kalifátust kíván létrehozni, gyakorlati veszélyt jelent valamennyi környező országra és számos távolabbi országra is. Gyakorlatilag hadban áll Iránnal, a jordániai és a szaúdi politikai vezetés mellett nyíltan fenyegeti Izraelt és az Egyesült Államokat is. Ellenségei között számos észak-afrikai, közel-keleti, közép-ázsiai és európai ország szerepel. Többek között Magyarországra is úgy tekint, mint meghódítandó területre, de ilyen térség például India is.

Az Iszlám Állam ezzel az agresszív politikájával saját maga ellen fordított számos, a nemzetközi porondon meghatározó szereplőt, többek között az Egyesült Államokat. Utóbbi 62 ország részvételével politikai-katonai szövetséget hozott létre az Iszlám Állam ellen, így az képtelen garantálni állampolgárai biztonságát külső támadás ellen, tehát e hatékonysági mutatója matematikailag kifejezve a nulla felé tart.

Amennyiben az Iszlám Állam hatékonyságát kívánjuk vizsgálni saját állampolgárai biztonságának honi területen, belső fenyegetés elleni garntálása tekintetében, mindenekelőtt a vizsgálat tárgyát annak kell képeznie, kit tekint az Iszlám Állam saját állampolgárának. Ezen a területen követi el az Iszlám Állam a legnagyobb bűneit. Az általa hitetlennek tartott lakosokat nem tekinti egyenrangú állampolgárainak, sőt azok fizikai megsemmisítésére, rabszolgasorba taszítására törekszik, népirtásokat követ el.¹⁵ A szólásszabadságot tagadja és más állampolgári, demokratikus jogot sem ismeri el. A saját nemükhöz vonzódókat például fizikailag kívánja megsemmisíteni. 2014-ben egyes adatok szerint mintegy 24 000 embert mészárolt le különböző okokból.¹⁶ Mindez azt jelenti, hogy az állampolgárai biztonságára maga az Iszlám Állam jelenti a legnagyobb veszélyt. Ez még akkor is igaz, ha az Iszlám Állam fegyvereseinek egy része kvázi rendfenntartó erőként, rendőrségként működik és a sharia-törvénykezés alapján brutálisan fellép a köztörvényes bűnök elkövetői ellen.

A hatékonyan működő állam képes a közszolgáltatások széles körét biztosítani állampolgárai számára. Az alapvető közszolgáltatások körébe tartozik az egészségügy, az oktatás, a vízszolgáltatás és az élelmiszer-ellátás. Az Iszlám Állam kétségtelenül megpróbál ezen a területen államként működni, szakértőket toboroz a vízellátás javítására, mérnököket az áramellátás megszervezésére, orvosokat és ápolókat az egészségügy számára. Igyekszik bizonyítani a helyi lakosság számára, hogy jobban tud kormányozni és többet tesz a helyi lakosság érdekében, mint az elűzött kormányok képviselői. Ugyanakkor a civilizált oktatási rendszer megszüntetésével, a szalafita tanok oktatásának középpontba helyezésével az oktatás területén középkori állapotokat teremtett.¹⁷ A modern ismeretek oktatásának hiánya, olyan tantárgyak eltörlése mint a kémia vagy a történelem, közép és hosszú távon megkérdőjelezi az állam működését is.

---

¹⁵ UN: Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 14 November 2014. Letöltve a http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColSyria/HRC_CRP_ISIS_14Nov2014.pdf honlapról 2015 március 30-án.

¹⁶ Samuel Smith: UN Report on ISIS: 24,000 Killed, Injured by Islamic State; Children Used as Soldiers, Women Sold as Sex Slaves, The Cristian Post, October 9, 2014. Letöltve a <http://www.christianpost.com/-news/un-report-on-isis-24000-killed-injured-by-islamic-state-children-used-as-soldiers-women-sold-as-sex-slaves-127761/> honlapról 2015.

¹⁷ Al Mamuri: IS imposes new rules on education in Syria, Iraq. Letöltve a <http://www.al-monitor.com/pulse/-originals/2014/10/islamic-state-impose-education-program-iraq-syria.html#> honlapról 2015 március 30-án.

A gazdasági élet tekintetében az Iszlám Állam jelenleg az illegális olajkereskedelemből, a kifosztott bankok készpénz- és aranytartalékaiból, emberrablásokból származó bevételekből, rabszolga-kereskedelemből és kisebb arányban adókból tartja fenn magát. A gazdasági élet szereplői tekintetében kevés figyelmet fordítanak a piaci szereplőkre. A rendelkezésre álló információk azt mutatják, hogy erősen befolyásolni kívánják a búza és liszt elosztását, üzemeket sajátítanak ki, nem törődve a tulajdonosi jogokkal. Ezek a megoldások a háború idején mint szükség-megoldások talán elfogadhatóak és rövidtávon megoldhatnak problémákat, de az elfoglalt területeken a gazdaság stabilizációját már nem szolgálják.

Ugyanakkor láthatóak erőfeszítések az Iszlám Állam pénzügyi megszervezésére. Létrehozták a Muszlim Pénzügyi Házat, és saját pénzt kívánnak bevezetni arany-, ezüst- és réz-érmék formájában, amelyek megjelenési formájukban a középkori kalifák által veretett dinárokhoz hasonlítanak.

Az Iszlám Állam berendezkedését tekintve egyértelmű, hogy a három hatalmi ág (ti. a törvényhozói, a végrehatói és a bírói hatalom) a kalifa kezében összpontosul, amihez még a vallási vezetői státusza is hozzáadódik. Márpedig a modern demokráciák működésének alapelve a hatalmi ágak felosztása és kiegyensúlyozása. Ha tehát a három hatalmi ág egy kézben van, az önkényuralmat szül. Az Iszlám Állam esetében egy végletekig központosított hatalmú diktatórikus rendszerrel állunk szemben.

*

Összegezve tehát, az Iszlám Állam – annak ellenére, hogy több területen igyekszik magát valódi államként feltüntetni – egy de facto létező államformáció, de nem nevezhető valódi államnak, mind legitimitásban, mind hatékonyságban erős hiányokat szenved.

Köztudomású, hogy az állam feladata a közjó szolgálata. Ennek megvalósításakor egyféle kiegyenlítő szerepet is betölt, amikor az egyes csoportok érdekeit védve az erkölcs és az igazságosság talaján a közjóra törekszik. Ez a meghatározás egyelőre semmilyen mértékben sem alkalmazható az Iszlám Államra.

Katonai ereje

Katonai szempontból az Iszlám Állam hadereje meglehetősen mobil szárazföldi haderő. Ahogyan azt már korábban említettük, az Iszlám Állam egy több fejlődési fokozaton átment terrorista szervezet, ennek megfelelően az aszimmetrikus hadviselésre készült fel, fegyverzete és harcászati eljárásai is ennek megfelelőek.

Az Iszlám Állam harcosainak alapfegyverzetét – a világ számos terrorista szervezetéhez hasonlóan – AK-47 gépkarabélyok és ennek különböző változatai, RPG-7 rakéta gránátvetők és könnyű géppuskák képezik. Ezt az alapfegyverzetet egészíti ki a szíriai és az iraki hadseregtől zsákmányolt nehézfegyverzet (harckocsik és tüzérségi eszközök). A haderő mobilitását a meglévő terepjáró-park mellett a Moszulban a terroristák kezére került, mintegy 1500 darab amerikai HAMWEE, és más, a szíriai és iraki hadseregtől zsákmányolt páncélozott szállító járművek biztosítják.

3. ábra

Az Iszlám Állam haderejének mozgékonyságát biztosító járművek
(Letöltve a <http://www.twsela.com/?p=41773> honlapról 2015 március 30-án)

Természetesen az Iszlám Állam a zsákmányolt harckocsikat és tüzérségi eszközöket bevetette a különböző harcokban. Ugyanakkor nem tértek át hagyományos hadviselési formákra, inkább csak az aszimmetrikus hadviselési módozatokat egészítették ki hagyományos formákkal.

Jól demonstrálja az Iszlám Állam fegyvereseinek hadviselését a Kobani ellen indított támadás. 2014. szeptember 19-én az Iszlám Állam fegyvereseinek – mintegy 30–50 harckocsi tűztámogatása mellett, több gépjárműbe rejtett bomba felrobbantásával és több öngyilkos merénylet végrehajtása után – sikerült a hónapokig sikeresen védekező kurd erők védelmébe betörni és kritikus helyzetet kialakítani a védelmet folytatók szempontjából.

Az Iszlám Állam haderejének létszámát a különböző források eltérő módon ítélik meg. Ez érthető, hiszen 2014-ben a terrorista szervezet a sikereit felhasználva egy nagyon jól felépített és megkomponált médiakampányt folytatott, aminek hatására az év folyamán haderejének létszáma megháromszorozódott. Az amerikai hírszerzés 2014-ben folyamatosan növelte az Iszlám Állam soraiban harcolók becsült létszámát.¹⁸ A növekedés dinamikáját figyelembe véve, a haderő létszáma 2014 végére elérhette a 100–130 000 főt is. Ugyanakkor az iraki kurdisztáni védelmi erők vezérkari főnöke, Fuad Hussein 2014 novemberében 200 000-re becsülte az Iszlám Állam harcosainak létszámát.¹⁹

Tény, hogy az Iszlám Állam harcosai között nagyszámú külföldi harcol, abban az értelemben, hogy itt az eredetileg nem szír vagy iraki állampolgárookra értendő a megnevezés. A külföldiek létszáma is csak becsülhető. A legutóbbi becsült adatok szerint a külföldiek létszáma mintegy 20 000 fő, ráadásul a külföldiek száma tendenciájában növekvő jellegű.²⁰ Legnagyobb számban az arab világ országaiból kerülnek ki a terrorszervezet külföldi harcosai.²¹ Az 500 fő feletti „kontingenssel” rendelkező országok: Tunézia 3000 fő; Szaúdi Arábia 2500 fő; Jordánia 2000 fő;

¹⁸ William M. Welch: CIA raises estimate of Islamic State fighters. US Today Online. September 12, 2014. Letöltve a <http://www.usatoday.com/story/news/world/2014/09/11/cia-raises-is-fighter-estimates/15484947/> honlapról 2015 március 30-án.

¹⁹ Patric Cockburn: War with Isis: Islamic militants have army of 200,000, claims senior Kurdish leader. Letöltve a <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/war-with-isis-islamic-militants-have-army-of-200000-claims-kurdish-leader-9863418.html> honlapról 2015 március 30-án.

²⁰ http://www.huffingtonpost.com/2015/02/10/foreign-fighters-syria-iraq_n_6656114.html

²¹ A New York-i Soufan csoport adatsora szerint, amely összecseng más szervezetek adataival (például az Európai Bizottság Statisztikai Főigazgatóság, a Radikalizáció és Politikai Erőszak Nemzetközi Kutató Központ).

Marokkó 1500 fő; Libanon 900 fő; Líbia 600 fő.²² A muzulmán lakossággal rendelkező ázsiai országok közül Pakisztán és Üzbegisztán 500–500, Kína 300, Törökország 600, míg Oroszország 1500 fővel „képviselteti” magát. Sajnos, az európai országokból is sok külföldi állt be az Iszlám Állam haderejébe. Ezek zömét a hagyományosan nagyobb muzulmán közösséggel rendelkező országok adják (Franciaország 1200 fő, Nagy-Britannia 600 fő, Németország 600 fő, Belgium 440 fő).

Mindez olyan kockázati tényezőt jelent, amelyet mind nemzeti, mind európai szinten kezelni kell, megfelelő jogi intézkedések kidolgozásával és bevezetésével. A nemzetközi szintű jogi szabályzás komoly lépéshátrányban van a terrorizmus hatékony kezeléséhez szükséges jogi keretek kidolgozása és bevezetése terén.²³

Az Iszlám Állam hadereje egyelőre nem tudta kihasználni az európai, ausztrál, vagy észak-amerikai állampolgárságú harcosainak vélhetően nagyobb technikai ismereteit. Így a birtokukba kerülő, komolyabb műszaki színvonalat képviselő eszközöket vagy nem használják, vagy megsemmisítik azokat. Erre jó példa, hogy Moszulban Black Hawk helikoptereket is sikerült zsákmányolniuk, azonban nem tudják azokat alkalmazni, kiszolgálni.

Az Iszlám Állam mind a szír, mind az iraki hadseregtől zsákmányolt tüzérségi eszközöket és harckocsikat. Ezek az eszközök – kivéve a néhány darabos tételt jelentő M1 Abrams harckocsikat – alacsonyabb technikai színvonalat képviselnek, mint a T-55 vagy a 70-s évek technikai szintjén megvalósított T-72 harckocsik. Mindezzel együtt ezek jelentős tüzéret képviselő eszközök, ezért ezek birtoklása meghatározó a harcoló felek számára.

4. ábra

Az Iszlám Állam által zsákmányolt nehézfegyverzet

(Forrás: Andrew Lumby: 9 ISIS weapons that will shock you. Letöltve a

<http://www.thefiscaltimes.com/Media/Slideshow/2014/10/16/9-ISIS-Weapons-Will-Shock-You>
honlaptól 2015 március 30-án)

Ugyanakkor az Egyesült Államok vezette koalíció 2014 augusztusa óta légitámadásokat mér az Iszlám Államra. A légitámadások kiemelt célpontjai között szerepelnek a tüzérségi eszközök és a harckocsik. Csupán a légitámadások első kettő hónapjában mintegy 400 alkalommal mértek csapásokat ezekre a kiemelt célokra és nagy hatékonysági mutatókkal semmisítették meg azokat.

²² Letöltve a http://www.kingsacademy.com/mhodes/01_Social-Dynamics/20_Articles/14-10-13%20Battle%20for%20Iraq%20and%20Syria%20in%20maps%20-%20BBC%20News.htm honlapról 2015 március 30-án.

²³ Maria Bordas: Current Issues of International Law in Regulating Counter - Insurgency and Counter – Terrorism. Terrorism an Electronic Journal and Knowledge Base (2014), 3:(2) pp. 11–13.

5. ábra

Az Iszlám Állam által birtokolt nehézfegyverzet megsemmisítése

(Letöltve a <http://www.secretsofthefed.com/isis-terrorists-record-bombed-u-s-planes/> honlapról 2015. március 30-án)

Szíriában a Taqba légi bázis 2014. augusztus 24-ei elfoglalásakor 4 működőképes MIG-21-re tettek szert, amelyeket a szír hadsereg később lelőtt illetve megsemmisített.²⁴

6. ábra

Az iszlám állam által zsákmányolt MIG-21 típusú harci gépek

(Letöltve <http://globalaviationreport.com/2014/09/05/isis-captures-syrian-airfield-and-migs-issues-threat-to-vladimir-putin/>)

A koalíciós erők 2015. január végéig több mint 15 000 harci bevetéssel, 5000 bomba, rakéta felhasználásával, mintegy 2000 légicsapás során több mint 3000 célpontot semmisítettek meg. Ugyanakkor a csapások eloszlása Szíria és Irak között nem egyenletes. Szíria területén mintegy 560, míg Irak területén 840 légicsapást hajtottak végre a koalíciós erők, de a szír területeken végrehajtott csapásokból 428 esett a kurdok lakta Kobani térségére.²⁵

Természetesen senki nem vonhatja kétségbe a légicsapások fontosságát és harcászati értékét, de látnunk kell azt is, hogy a levegőből ezt a háborút nem lehet megnyerni, szárazföldi erők nélkül nem lehet győzelmet aratni. Ahol sikerek születtek (Kobani, Szindzsar), feltétlenül szükség volt a szárazföldi erőkre. Másrészt azt is észre kell venni, hogy a magas technikai színvonalal rendelkező országok

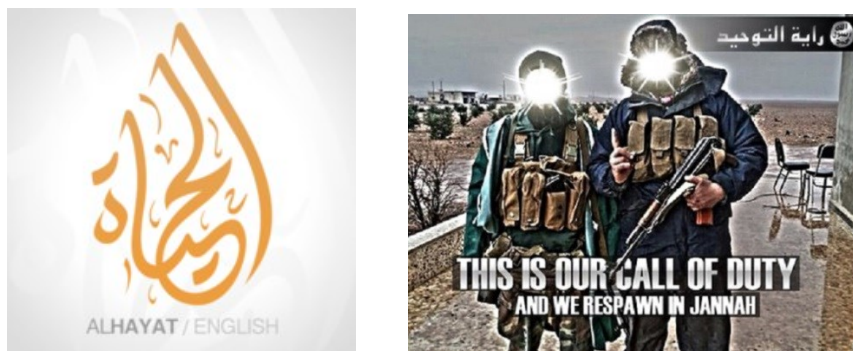
²⁴ Bill Roggio: Islamic State documents takeover of Syrian airbase. Long War Journal Online, August 27, 2014. Letöltve a http://www.longwarjournal.org/archives/2014/08/islamic_state_photos.php honlapról 2015. március 30-án.

²⁵ Robin Wright: War against ISIS, by numbers. Wal Street Journal Online, 30 december, 2014. Letöltve a <http://blogs.wsj.com/washwire/2014/12/30/the-war-against-isis-by-the-numbers/> honlapról

légierejének alkalmazása meglehetősen drága. A Pentagon adatai szerint az Operation Inherent Resolve naponta 8 millió dollárba kerül.²⁶

Az Iszlám Állam haderejének légvédelmét nem kizárólag a nagyszámú, vállról indítható kézi légvédelmi rakéta jelenti, a szír hadseregtől sikerült különböző (SA-2, SA-3, SA-5, SA-6) középhatótávolságú légvédelmi rakétákat is zsákmányolni. Annak ellenére, hogy viszonylag egyszerűbb technikai színvonalat képviselnek, ezeket nem alkalmazták. Ennek oka lehet szakember-hiány, a radarok hiánya vagy a rendszer egyes elemeinek hiánya. Tény, hogy néhány esetben sikerült harci repülőket, helikoptereket lelőniük, azonban vélhetően ezt kézi légvédelmi rakétákkal érték el. Bizonyított, hogy a terrorista csoport rendelkezik kínai gyártmányú FN-6-os és SA-18 IGLA orosz kézi légvédelmi rakétákkal.²⁷

Kétségtelen, hogy az Iszlám Államnak az egyik legerősebb oldalát a lélektani hadviselés, a propaganda és a média, elsősorban az internet használata jelenti. A terrorista csoport még 2006 novemberében alapította meg az al-Furqan Intézetet, ahol médiatermékek (CD-k, DVD-k, brosrák, poszterek, röplapok és az internetre feltölthető propagandafilmek, videoklipek) gyártása folyik. 2014-ben hozták létre az al-Hayat Média Központot, amelynek a logója meglehetősen hasonlít az arab világban jól ismert katarai al-Dzsazíra hírtelevízió emblémájára (lásd következő ábra).

7. ábra

Az al-Hayat Média Központ logója és egyik propaganda kiadványa
(Letöltve a <https://alhayatmedia.wordpress.com/media/> honlapról 2015. március 30-án)

Az al-Hayat a nyugati világ lakosait vette célba, ezért angol, orosz, francia és más – jelenleg 23 – nyelven lehetőleg anyanyelvi szinten beszélő munkatársakat alkalmaz. 2014 júliusa óta digitális magazint működtetnek Dabiq néven, amelyet szintén számos nyelven terjesztenek.²⁸

Szintén 2014-ben hozták létre az Ajnad Média Alapítványt, amely dzsihádisták dalokat terjeszt. Az Iszlám Állam nagy előszeretettel – és tegyük hozzá, nagy szakértelemmel – használja az internet közösségi oldalait, mint például a Twitter vagy a YouTube.

²⁶ Kedar Pavdi: 5 Months of Air Strikes in Iraq and Syria in 4 Charts. Defense One Online, January 8, 2015. Letöltve a <http://www.defenseone.com/threats/2015/01/5-months-air-strikes-iraq-and-syria-4-charts/102495/> honlapról 2015. március 30-án.

²⁷ Jeremy Binnie: Islamic State uses MANPADS against Iraqi helo. 08 October, 2014. IHS Jane's Defence Weekly. Letöltve a <http://www.janes.com/article/44267/islamic-state-uses-manpads-against-iraqi-helo> honlapról 2015. március 30-án.

²⁸ Dabiq egy kis város Szíria északi részén, ahol a hitük szerint a JÓ (értse a kalifátus) és a GONOSZ (hitetlenek) végső összecsapására fog sor kerülni.

Összegezve megállapíthatjuk, hogy az Iszlám Állam fegyveres erői alapvetően az aszimmetrikus hadviselésre készültek fel, harcosai a terrorista támadásokban, a gerilla-hadviselés taktikai elemeinek alkalmazásában járatosak. Nagyfokú szárazföldi mobilitással rendelkeznek. Harcosai fanatikusak, magas morállal és harci kedvvel rendelkeznek, a több éve zajló szír polgárháborúban és iraki harcokban harci tapasztalatokra tettek szert, Szaddám Huszein egykori hadseregének tisztjei és tábournokai csatlakoztak hozzájuk, akik széleskörű katonai ismeretekkel rendelkeznek. Ezen felül számos nagy múltú terrorista is csatlakozott hozzájuk, mint Omar al-Shishani, a Csecsen. Nagy hatékonysággal alkalmazza az internetet toborzásra, ideológiájának terjesztésére. Többek között a jól felépített lélektani hadviselésének is volt köszönhető, hogy Moszul védőinek jelentős része nem szállt harcba a terroristákkal, hanem elmenekült.

Haditechnikai eszközparkjára az alacsonyabb technikai színvonal a jellemző, amelynek fenntartásához nincs szüksége bonyolult ellátási, kiszolgálási rendszerekre. Az Iszlám Állam fegyveres erejének gyenge pontját képezi a magasabb technikai színvonalú eszközök alkalmazásához szükséges technikai ismeretek hiánya. A légi erő teljes hiánya egyoldalúvá teszi haderejét, a légvédelem alacsony képességei pedig kiszolgáltatottá teszik szárazföldi csapatait.

Tikrit bevétele

A Bagdadtól 140 kilométerre észak-nyugatra, a Tigris-folyó partján fekvő város bevétele célzó támadást az iraki hadsereg és a síita milíciák március 1-jén kezdték meg és április 2-ára sikerült teljesen elfoglalni, bár a városban lévő elszigetelt ellenséges csoportok felszámolása ezután is folytatódott. A támadó erők zömét a Népi Mozgósítás Erői (síita önkéntesek) adták, ami 20 000 harcost jelentett. A műveletekben az iraki reguláris hadsereg 3000 fővel,²⁹ a szunnita törzsek fegyveresei 1000 fővel vettek részt.³⁰

Az Iszlám Állam fegyveresi a műveletek kezdetén mintegy 13 000 főt számláltak. A bekerítést elkerülendő halogató harcot folytattak a maguk módján, azaz útszéli bombákat alkalmaztak, orvlövészek bevetésével és öngyilkos merényletekkel lassították a támadók előrenyomulását, ezzel párhuzamosan erők jelentős részét kivonták Tikrit körzetéből.³¹ Feltételezhető, hogy számukra Tikrit nem rendelkezett nagy jelentőséggel, vagy nem akkora jelentőséggel, mint a támadók számára. Ugyanakkor az is igaz, hogy ez a város Szaddam Huszein szülővárosa, de igazán szimbolikus jelentőségű a támadó síita milíciák számára volt. A város

²⁹ Más források szerint 4000 fő, Loveday Morris: Iraqi offensive for Tikrit stalls as casualties mount, The Washington Post Online, March 16, 2014. Letöltve a http://www.washingtonpost.com/world/middle_east/iraqi-offensive-for-tikrit-stalls-as-islamic-state-inflicts-casualties/2015/03/16/258a6dec-cb58-11e4-8730-4f473416e759_story.html?hpid=z1/ honlapról 2015. március 20-án.

³⁰ Hannah Allam: Officials: U.S. watching for ethnic cleansing in Tikrit. McClatchy DC online, March 11, 2015. Letöltve a <http://www.mcclatchydc.com/2015/03/11/259426/officials-us-watching-for-ethnic.html> honlapról 2015 március 30-án.

³¹Letöltve a <http://rt.com/news/237033-iraqi-army-tikrit-assault/> honlapról 2015. március 30-n

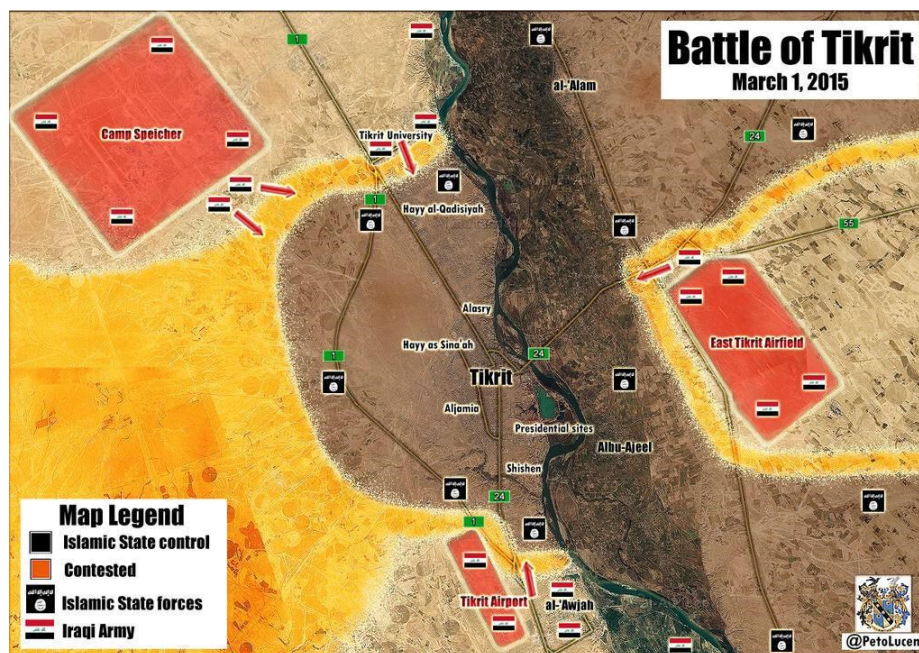
védelmében valójában nem több mint 3000 fő vett aktívan részt, sőt egyes források még ennél is kevesebbre, mintegy 1000 főre becsülik a védők létszámát.³²

Az iraki hadsereg műveleti tervei nem ismeretesek. A műveleteket sokkal inkább iráni akciónak kell tekintenünk, mintsem irakinak. A síita milíciák jobban engedelmeskedtek az iráni Iszlám Forradalmi Gárda nagy harci tapasztalatokkal rendelkező és a síita közösségen belül nagy tiszteletnek örvendő tábornokának, Qasem Soleimani vezérőrnagynak, mintsem az iraki vezérkarnak.

A síita milíciák mozgósítására Ali al-Sistani, iraki síita nagy ajatollah felhívása alapján került sor, 2014 júniusában. A milíciákat Irán fegyverezte fel, képezte ki, és Irán adott a számukra Safir típusú terepjárókat, BMP-1 gyalogsági harcjárműveket, BTR-80 páncélozott szállító harcjárműveket, T-72B harckocsikat, tüzérségi eszközöket, de még pilótanélküli felderítő repülő eszközöket is.³³

A gyakorlati felkészítést az Iráni Speciális Erők és a Hezbollah végezte, amely szervezeteket az Egyesült Államok és más országok is terrorista szervezetekként tartanak nyilván.

A Tikrit elfoglalását célzó műveleteket egyszerre három irányból kezdték meg: észak-nyugatról a Speicher bázis irányából, délről a tikriti repülőtér és al-Awjah irányából a 24. számú főút mentén és keletről, a Tigris-folyó bal partján, a kelet-tikriti repülőtér irányából.

8. ábra

Az iraki erők támadása 2015. március 1-jén

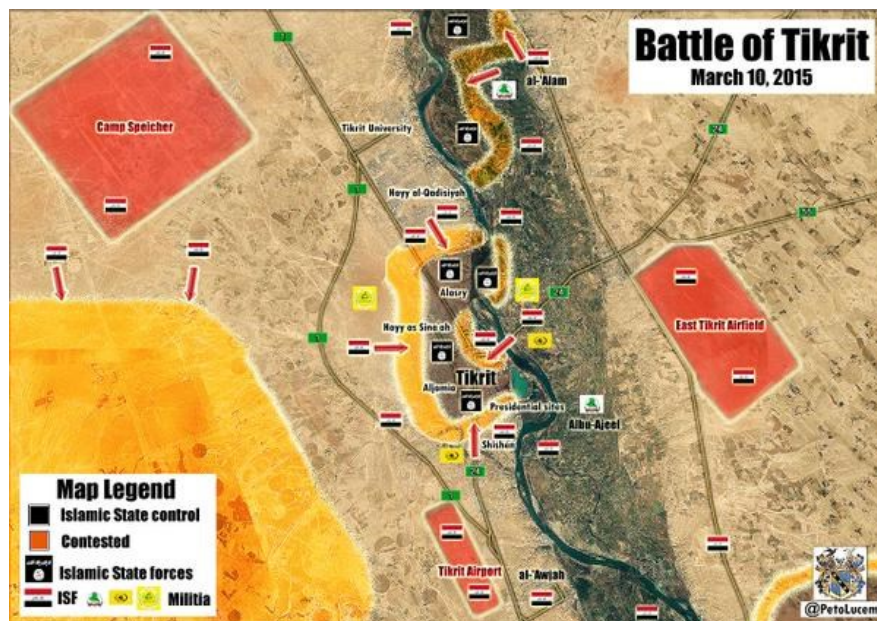
(Letöltve a <https://twitter.com/petolucem/status/572136615277137920> honlapról 2015 március 30-án)

³²Anne Barnard and Karem Fahim: Iraqi Forces Map Plan Against ISIS, With Strategic Use of Militias. The New York Times, March 24, 2015. Letöltve a http://www.nytimes.com/2015/03/25/world/middleeast/iraq-opts-for-consolidation-over-advance-in-battle-against-isis.html?_r=0 honlapról 2015. március 15-én.

³³Adam Rawnlsey: Iranian Weapons Pour Into Embattled Tikrit. War Is Boring, online, 14 March, 2014. Letöltve a <https://medium.com/war-is-boring/iranian-weapons-flood-the-battle-of-tikrit-7b598886bd4c> honlapról 2015 március 30-án.

A város védői nem építettek hagyományos védelmi vonalakat, aszimmetrikus hadviselési formák alkalmazásával, valamint kőolaj-kutak felgyújtásával folytattak halogató harcot, lassították a támadók előre nyomulását. Az Adjil olajmező kútjainak felgyújtásának célja nagymennyiségű és sűrű füst előidézésével a harci helikopterek repülésének zavarása volt.

A város elfoglalásáért indított offenzíva első tíz napját az jellemezte, hogy a síita milíciák és iraki reguláris erők az Iszlám Állam fegyveresei ellen a kisebb méretű összecsapásokat rendre megnyerték, ugyanakkor jelentős veszteségeket szenvedtek (nemcsak az összecsapások, de az útszéli bombák miatt is) és megfelelő műszaki felderítő képesség hiányában csak lassú előrehaladásra voltak képesek. A város védőit gyűrűbe zárni, bekeríteni csak március 10-re sikerült.

9. ábra

A harcászati helyzet 2015. március 10-én

(Letöltve a <https://twitter.com/petolucem/status/572136615277137920> honlapról 2015. március 30-án)

Teljesen világos, hogy az Iszlám Állam hadvezetésének elegendő ideje volt harcosai nagy részének kivonására, másrészt a sűrűbben beépített belváros útszéli bombákkal, meglepő aknákkal való műszaki berendezésére. Egyes források szerint csupán Tikrit belvárosában, mintegy 6500 házi készítésű bombát telepítettek.³⁴

Március 11. és 16. között a síita milíciák és az iraki reguláris erők benyomultak Tikrit peremkerületeibe, de a belváros elérése után – a jelentős veszteségek hatására – támadásuk leállítására kényszerültek. Március 17. és 25. között a támadók megerősítő erőket kaptak, de továbbra is hiányt szenvedtek felkészült műszaki csapatokban. A helyzet megoldása érdekében az iraki felső katonai vezetés az amerikaiaktól kért légi támogatást, akik azonban feltételül szabták a síita milíciák frontvonalbeli leváltását az iraki hadsereg reguláris erőivel.

³⁴Matt Bradley: Iraq's Battle to Take Back Tikrit Slows. The Wall Street Journal, March 19, 2015. Letöltve a <http://www.wsj.com/articles/iraqs-battle-to-take-back-tikrit-slows-1426795245> honlapról 2015. március 30-án.

A következő három napban az amerikai légi erők – más megoldás nem lévén – szőnyegbombázással semmisítette meg a belváros megközelítési útjain elhelyezett nagyszámú improvizált robbanó eszközt, majd újra átváltottak nagy pontosságú légicsapásokra, amivel az iraki erők részére sikerült utat nyitni a belváros fontos épületei felé. A belváros elfoglalása újabb kettő napot vett igénybe, majd megkezdődött a még mindig meglévő ellenállási góccok felszámolása. Végül április 4-ére sikerült a várost megtisztítani az Iszlám Állam harcosaitól.

Ahogy az várható volt, a síita milicisták szabad prédának tekintették a várost, számos esetben fosztottak ki lakásokat, üzleteket, amiket aztán felgyújtottak. Április 1. és 4. között – a középkori szabályoknak megfelelően – három nap szabadrablást engedélyeztek számukra. Az elfogott ellenséggel se bántak kesztyűs kézzel: az Iszlám Állam elfogott harcosait megkínózták, megcsonkították, lefejezték, lábbal felfelé felakasztották, vagy a holttestüket gépkocsi után kötve vonszolták.³⁵ Nyilvánvaló, hogy ebben szerepet játszott a bosszúvágy azokért a tettekért, amelyeket az Iszlám Állam terroristái követtek el a város elfoglalásakor, például a fegyvertelen, többnyire síita repülőkadétok (1500 fő) lemészárlása, az elfogott katonák kivégzése. Ezen felül a város elfoglalása során több tömegsírt találtak, ami tovább gerjesztette bosszúvágyukat, de a harcok során elszenvedett nagyszámú veszteség is növelte dühüket.

A síita milicisták az elkövetett bűntettekben szinte másolták az Iszlám Állam terroristái által elkövetett rémtetteket.³⁶

Következtetések

Annak ellenére, hogy az Egyesült Államok és szövetségesei csupán az iraki hadsereg felfegyverzésére, kiképzésére, bázisainak helyreállítására 2005–2012 között 20 milliárd dollárt költöttek, az iraki haderő 2014-ben csődöt mondott. Jelenleg erőltetett ütemben folyik az iraki reguláris hadsereg újjászervezése, kiképzése és felszerelése. Valójában az iráni segítség nélkül lehet, hogy már Bagdad is az Iszlám Állam fennhatósága alatt lenne. Irán 2014 júniusa óta egyre nagyobb szerepet játszik az Iszlám Állam elleni harcban Irak területén. Jelenleg úgy tűnik, megkerülhetetlen katonai tényező az országban. Az iraki haderő egyedül képtelen lenne bármiféle támadó hadműveletre.

A síita milíciák döntő szerepet játszottak Tikrit visszafoglalásában, de látható az is, hogy ezek a milíciák nem helyettesíthetik a jól felszerelt és alaposan kiképzett reguláris haderőt. A város elfoglalása elhúzódott és csak amerikai légi támogatással sikerült. A műszaki csapatok hiánya rányomta bélyegét a teljes hadműveletre. A megfelelő műszaki felderítés hiánya, az improvizált robbanó szerkezetek eltávolítása sokszor megoldhatatlan feladatot jelentett a támadók számára.

Az iraki katonai és politikai vezetés deklaráltan a Moszul ellen indítandó támadó hadművelet próbájának tartotta a Tikrit elleni támadást. A felszínre került hiányosságok jelenleg azt vetítik előre – még ha az amerikai kiképzőknek az ígért 5 dandárnyi erőt, azaz 25 000 katonát sikerülne is felszerelni és megfelelően kiképezni

³⁵ Ned Parker: Special Report: After Iraqi forces take Tikrit, a wave of looting and lynching. Apr 3, 2015 Reuters Online. Letöltve a <http://www.reuters.com/article/2015/04/03/us-mideast-crisis-iraq-tikrit-special-re-idUSKBN0MU1DP20150403> honlapról 2015. március 30-án.

³⁶ Letöltve a <http://www.newsweek.com/looting-and-lynching-tikrit-after-iraqi-army-victory-319598#big-shots/318911/0> honlapról 2015 március 30-án.

–, hogy egyelőre a Moszul elleni támadás túl nagy falat. Másrészt egy Moszul felé való előretörés a jelenlegi hadműveleti helyzetben az iraki erők balszárnyát fedezetlenül hagyná, ami egy nyugati irányból jövő támadás esetén elvághatná a támadó erők utánpótlását és azok bekerítéséhez, megsemmisítéséhez vezethetne. Vélhetően ez az oka annak, hogy az iraki kormány Anbar tartomány visszafoglalásáról kezdett el beszélni, a Tikritnél tízszer nagyobb Moszul elleni támadás – legalábbis a nyilatkozatok szintjén – lekerült a napirendről.

A síita milicisták kegyetlenkedései, háborús bűnei, fosztogatásai azt eredményezték, hogy az Iszlám Állam harcosai az utolsó leheletükig küzdöttek, tudván, megadás esetén nem számíthatnak kegyelemre. A szunnita közösségen belül azonban még nagyobb károkat okozhatott a háromnapos szabadrablás, ugyanis azonnal nyilvánvaló, hogy nem felszabadítókról, hanem ugyancsak kegyetlen hódítókról van szó, ami a mérsékeltbb szunnitákat is az iraki kormány ellen hangolja. Az Iszlám Állam jól működő propaganda-gépezete ki fogja használni a síiták által elkövetett bűnöket hangulat keltésére, toborzásra.

Az Iszlám Állam vezetése nem tekintette presztízs-értékűnek Tikritet, nyilvánvaló, hogy Moszult már másképpen fogja kezelni. Azzal, hogy most vélhetően az iraki katonai vezetés figyelme Anbar tartományra kezdett el fókuszálni, időt nyernek Moszul megerősítésére, műszaki berendezésére. Az könnyen belátható, hogy jól kiképzett és felszerelt műszaki csapatok nélkül szinte lehetetlen feladat lesz Moszul bevétele.³⁷ Az Iszlám Állam katonai képességei érintetlenek maradtak Tikrit elvesztésével, sőt terjeszkedésre is képes, mint azt a Yarmouk nevű dél-damaszkuszi palesztin menekült-tábor elfoglalása is bizonyítja. Tovább folytatja az állam kiépítését az elfoglalt területeken, orvosok és más szakemberek toborzásával igyekeznek mérsékelni meglehetősen nagy hatékonysági problémáit.

Anbar tartományban található a hírhedt szunnita háromszög nyugati sarka, Ar Ramadi és Faludzsa a szunnita ellenállás szimbóluma. Ezek visszafoglalása mind lélektani, mind hadműveleti szempontból fontos. Azt azonban nehéz megjósolni, hogy ha a síita milíciák részt vesznek a harcokban – márpedig ennek jelenleg nincs alternatívája – akkor a helyi lakosság hogyan fog hozzájuk viszonyulni.

Tikrit elfoglalásának kétségtelenül Irán a legnagyobb nyertese. Befolyása és tekintélye Irakon belül tovább erősödött. Irán saját középhatalmi ambícióit kívánja megvalósítani, amennyiben egy fizikailag is összefüggő síita terület jöhet létre az Iszlám Állam bukása esetén. Nyilvánvaló, hogy jelenleg nem az Egyesült Államok által elképzelt forgatókönyv szerint folynak a történések Irakban.

Tény, hogy az Iszlám Államra vereséget mértek az iraki reguláris erők és a síita milíciák, de valódi fordulat még nem következett be az iraki területek visszafoglalása tekintetében. Az iraki reguláris hadsereg gyenge. Ezt támasztja alá, hogy az Anbar tartomány székhelyének, Ramadinak a visszafoglalásra május 23-n indított művelet elhúzódik, a beharangozott gyors győzelem elmaradt. Hogy valójában iraki szempontból mennyit ér a tikriti győzelem, azt az Anbar tartomány visszafoglalására indítandó művelet sikere, de főleg a jelenleg még nem ismert

---

³⁷ A lakott területen folytatott katonai műveletek sikere elképzelhetetlen a jól felkészített és jól felszerelt műszaki csapatok nélkül. Jó példa erre az Izrael által vezetett katonai művelet a Közel-Keleten (részletesen lásd: Tomolya János-Padányi József: Az izraeli műszaki erők alkalmazása az Öntött Ólom műveletben, Hadtudományi Szemle 2011/4. 1–13. oldalak. http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2011/2011_3/2011_3_hm_tomolya_padanyi_1_13.pdf)

időpontban végrehajtásra kerülő, Moszul visszafoglalását célzó művelet fogja megmutatni.

*

A Magyar Honvédség szempontjából az Iszlám Állam elleni műveletben való részvétel nem közvetlen harci feladatokat jelent a tervek szerint. Maga a részvétel ténye értelemszerűen felveti annak a szükségességét, hogy a terrorizmus elleni harc, mint feladat visszakerüljön a tárca portfóliójába. Az is nyilvánvaló, hogy a részvétellel nőni fog a terrorista támadások kockázata, elsősorban külföldi magyar képviselvek, érdekeltségek esetében, de nem zárható ki a honi területen elkövetett terrorista támadás sem. A kockázat növekedését jól jelzik az utóbbi időben az Iszlám Állam által elkövetett honlap-feltörések is, hasonló eset történt a francia TV5 televíziós csatornával is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Aaron Y. Zelin: The War between ISIS and al-Qaeda for Supremacy of the Global Jihadist Movement. The Washington Institute for Near East Policy, Number 20, June 2014. Letöltve a <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-war-between-isis-and-al-qaeda-for-supremacy-of-the-global-jihadist> honlapról 2015. március 30-án
- Joel Gibson: Current terrorist threat from IS. 15 March 2015. Letöltve a <https://prezi.com/lo20m-sgsydh/current-terrorist-threat-from-is/> honlapról 2015. március 15-én
- Lee Hudson Teslik: Profile: Abu Muszab al- Zarkawi. June 8, 2006. Council on Foreign Relations Backgrounder, letöltve a <http://www.cfr.org/iraq/profile-abu-musab-al-zarqawi/p9866> honlapról 2015. március 30-án
- Besenyő János: A nemzetközi terrorizmus veszélye Észak-Afrikában. Új Honvédségi Szemle, 2007/12.
- Dr. Bordás Mária: Arab Tavasz vagy iszlám tél? A közel-keleti és észak-afrikai események hatása Európa biztonságára. Honvédségi Szemle, 2015/1.
- J. E. Dyer: Newly declared caliphate: „Why it’s ‘ISIS’ (not ISIL) – ‘Iraq and al-Sham’ (not Syria)” Liberty, June 30, 2014. Letöltve a <http://libertyunyielding.com/2014/06/30/newly-declared-caliphate-isis-isil-iraq-al-sham-syria/> honlapról 2015. március 30-án
- Jay Solomon and Carol E. Lee: U.S. Signals Iraq's Maliki Should Go. Wall Street Journal Online, June 19, 2014. Letöltve a <http://www.wsj.com/articles/u-s-signals-1403137521> honlapról 2015 március 30
- Karen Armstrong: Wahhabism to ISIS: how Saudi Arabia exported the main source of global terrorism? New Statesman, 27 November, 2014. letöltve a <http://www.newstatesman.com/world-affairs/2014/11/wahhabism-isis-how-saudi-arabia-exported-main-source-global-terrorism> honlapról 2014. március 30-án
- Maria Bordas: Raison d'etre of terrorism and Islam radicalism in North African region: similarities and differences. Hadtudományi Szemle, 2014 7:(4)
- Max Weber: A politika, mint hivatás. Eötvös Lóránd Tudományegyetem kiadványa. 1989. ISBN: 9635212046

- Avaneesh Pandey: US Targets Islamic State Group's Oil Revenues, Threatens To Impose Sanctions On Buyers Of ISIS Oil October 24 2014 International Business Times. Letöltve a <http://www.ibtimes.com/us-targets-islamic-state-groups-oil-revenues-threatens-impose-sanctions-buyers-isis-oil-1712018> honlapról 2015. március 20-án
- John Hall: Islamic State (IS) map of the world: Militants outline chilling five-year plan for global domination as they declare formation of caliphate, June 30, 2014. Letöltve a <http://pamelageller.com/2014/06/islamic-state-map-world-militants-outline-chilling-five-year-plan-global-domination-declare-formation-caliphate.html/> honlapról 2015. március 30-án.
- UN: Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 14 November 2014 letöltve a http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoISyria/HRC_CRP_ISI_S_14Nov2014.pdf honlapról 2015. március 30-án
- Samuel Smith: UN Report on ISIS: 24,000 Killed, Injured by Islamic State; Children Used as Soldiers, Women Sold as Sex Slaves, The Cristian Post, October 9, 2014, letöltve a <http://www.christianpost.com/news/un-report-on-isis-24000-killed-injured-by-islamic-state-children-used-as-soldiers-women-sold-as-sex-slaves-127761/> honlapról 2015. március 30-án
- Al Mamuri: IS imposes new rules on education in Syria, Iraq, letöltve a <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/10/islamic-state-impose-education-program-iraq-syria.html#> honlapról 2015 március 30-án
- Josie Ensor: Istamic State annoce his own currency, 14 November, 2014. Letöltve a <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/islamic-state/11230324/Islamic-State-announces-its-own-currency.html> honlapról 2015 március 30-án
- Daren Buttler: Islamic State raises flag in eastern Kobani, Kurd civilians flee, Haaretz Online, Oct. 6, 2014. Letöltve a <http://www.haaretz.com/news/middle-east/1.619450> honlapról 2015. március 15-én
- Bill Roggio: Islamic State documents takeover of Syrian airbase, Long War Journal Online, August 27, 2014. Letöltve a http://www.longwarjournal.org/archives/2014/08/islamic_state_photos.php honlapról 2015. március 30-án
- Robin Wright: War against ISIS, by numbers, Wal Street Journal Online, 30 december, 2014. Letöltve a <http://blogs.wsj.com/washwire/2014/12/30/the-war-against-isis-by-the-numbers/> honlapról
- M. Bordas: Islamic Chaliphate in the 21the Century? – the problems of state efficiency in North Africa and the Middle East. Schenk Verlag Gmbh, Passau, 2015. ISBN 058240525X
- William M. Welch: CIA raises estimate of Islamic State fighters, US Today Online. September 12, 2014. Letöltve a <http://www.usatoday.com/story/news/world/2014/09/11/cia-raises-is-fighter-estimates/15484947/> honlapról 2015. március 30-án
- Patric Cockburn: War with Isis: Islamic militants have army of 200,000, claims senior Kurdish leader. Letöltve a <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/war-with-isis-islamic-militants-have-army-of-200000-claims-kurdish-leader-9863418.html> honlapról 2015. március 30-án
- Loveday Morris: Iraqi offensive for Tikrit stalls as casualties mount. The Washington Post Online, March 16, 2014. Letöltve a

- http://www.washingtonpost.com/world/middle_east/iraqi-offensive-for-tikrit-stalls-as-islamic-state-inflicts-casualties/2015/03/16/258a6dec-cb58-11e4-8730-4f473416e759_story.html?hpid=z1/ honlapról 2015. március 30-án
- Adam Rawnlsey: Iranian Weapons Pour Into Embattled Tikrit, War Is Boring, online, 14 March, 2014. Letöltve a <https://medium.com/war-is-boring/iranian-weapons-flood-the-battle-of-tikrit-7b598886bd4c> honlapról 2015 március 30-án
- Maria Bordas: Current Issues of International Law in Regulating Counter - Insurgency and Counter – Terrorism. Terrorism an Electronic Journal and Knowledge Base (2014), 3:(2)
- Ned Parker: Special Report: After Iraqi forces take Tikrit, a wave of looting and lynching Apr 3, 2015 Reuters Online. Letöltve a <http://www.reuters.com/article/2015/04/03/us-mideast-crisis-iraq-tikrit-special-re-idUSKBN0MU1DP20150403> honlapról 2015. március 30-án
- Matt Bradley: Iraq's Battle to Take Back Tikrit Slows, The Wall Street Journal, March 19, 2015. Letöltve a <http://www.wsj.com/articles/iraqs-battle-to-take-back-tikrit-slows-1426795245> honlapról 2015. március 30-án
- Hannah Allam: Officials: U.S. watching for ethnic cleansing in Tikrit, McClachy DC online, March 11, 2015. Letöltve a <http://www.mcclatchydc.com/2015/03/11/259426/officials-us-watching-for-ethnic.html> honlapról 2015 március 30-án
- Anne Barnard and Karem Fahim: Iraqi Forces Map Plan Against ISIS, With Strategic Use of Militias, The New York Times, March 24, 2015. Letöltve a <http://www.nytimes.com/2015/03/25/world/middleeast/iraq-opts-for-consolidation-over-advance-in-battle-against-isis.html? r=0> honlapról 2015. március 15-én
- Kedar Pavdi: 5 Months of Air Strikes in Iraq and Syria in 4 Charts, Defense One Online, January 8, 2015. Letöltve a <http://www.defenseone.com/threats/2015/01/5-months-air-strikes-iraq-and-syria-4-charts/102495/> honlapról 2015. március 30-án
- Jeremy Binnie: Islamic State uses MANPADS against Iraqi helo. 08 October, 2014. IHS Jane's Defence Weekly letöltve a <http://www.janes.com/article/44267/islamic-state-uses-manpads-against-iraqi-helo> honlapról 2015. március 30-án
- Tomolya János–Padányi József: Az izraeli műszaki erők alkalmazása az Öntött Ólom műveletben. Hadtudományi Szemle 2011/4. 13 p.
http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2011/2011_3/2011_3_hm_tomolya_padanyi_1_13.pdf